

مقاله پژوهشی: الگوی مدیریت راهبردی امنیت عمومی کشور

با تأکید بر پدافند غیرعامل

[20.1001.1.20084897.1400.19.85.8.3](https://doi.org/10.1001.1.20084897.1400.19.85.8.3)

سید حسن فیروزآبادی^۱، محمد صادق رستمی مرادی^۲

پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۵/۰۹

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۴/۰۹

چکیده

یکی از مهم‌ترین مقوله‌های مربوط به امنیت، امنیت عمومی است که با رعایت ملاحظات پدافند غیرعامل و برآیند تعامل و مشارکت کنشگران اجتماعی از طریق مردم و برای مردم حاصل می‌گردد و چارچوب‌های آن، جامع و قابل قبول برای کلیه متولیان امنیتی با دشواری‌هایی همراه بوده و این امر مستلزم توجه عمیق و دقیق و طرز تلقی مشترک از ماهیت امنیت عمومی می‌تواند از شکل‌گیری دیدگاه‌ها و راهکارهای متفاوت و یا متناقض و اقدامات ناهم‌سو جلوگیری نماید. این پژوهش باهدف شناسایی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های امنیت عمومی با ملاحظات پدافند غیرعامل و ارائه الگویی مدون در پی یافتن پاسخ سؤال، الگوی مدیریت راهبردی امنیت عمومی با ملاحظات پدافند غیرعامل کدام است؟ بوده است. نوع تحقیق کاربردی - توسعه‌ای با رویکرد آمیخته بوده که با استفاده از روش پیمایش و پنل خبرگی انجام و برای رسیدن به اهداف این پژوهش ابتدا با مرور ادبیات تحقیق، اسناد بالادستی، انجام مصاحبه با نخبگان امر مهم‌ترین مؤلفه‌های مؤثر بر امنیت عمومی مبتنی بر پدافند غیرعامل احصاء و با تفکیک هریک از مؤلفه‌ها بر اساس ویژگی‌های خاص خود در شش بعد تعیین و با جمع‌آوری داده‌های و روش معادلات ساختاری، چارچوب پیشنهادی از طریق پرسشنامه طراحی و برای جامعه آماری ۱۰۶ نفر به صورت هدفمند در دسترس تکمیل و مدل نهایی تحقیق ارائه شد. تجربه و تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از روش معادلات ساختاری و بر اساس یافته‌های پژوهش به ترتیب ابعاد، تأثیر ارتقاء بازدارندگی، تداوم خدمات ضروری، کاهش آسیب‌پذیری بر الگوی تحقیق بیشتر از ابعاد دیگر بوده است.

^۱ دانشیار دانشگاه عالی دفاع ملی

^۲ دانشجوی دکتری مدیریت راهبردی پدافند غیرعامل دانشگاه عالی دفاع ملی (نویسنده و مسئول)

واژگان کلیدی: الگو، مدیریت راهبردی، پدافند غیرعامل، امنیت عمومی

مقدمه

در طول تاریخ، همواره تأمین امنیت از یک طرف به عنوان یکی از دغدغه‌های اصلی حاکمان و دولتمردان و از طرف دیگر به علت اهمیت آن در زندگی اجتماعی از انتظارات و مطالبات مردم (احمدوند، ۱۳۸۶: ۱۶۴) بوده است. باگذشت اعصار و تغییر در جوامع بشری و ظهور فناوری‌های جدید، تهدیدهای پیش روی امنیت جوامع، نحوه سیاست‌های کشورهای استعمارگر و نوع جنگ‌ها نیز دچار تغییرات اساسی شده و نبردهای با تجهیزات و نفرات زیاد و جنگ‌های سخت، جای خود را به نبرد اندیشه و جنگ نرم داده‌اند، تمامی این موارد، ضرورت تغییر در راهبردهای دفاعی کشورها به جهت آمادگی در برابر تهدیدهای نوین دشمنان را نشان می‌دهد. طبق نظر کارشناسان امر، بهترین راه مقابله با این تهدیدها و حفظ، امنیت جوامع، مجموعه اقدامات پیشگیرانه‌ای است که در شمار پدافند غیرعامل قرار می‌گیرد. (خورشیدی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱)

اهمیت امنیت عمومی به عنوان زیرساخت توسعه همه‌جانبه کشور در سطح ملی، منطقه‌ای و بین-المللی برای بازیگران داخلی، منطقه و فرا منطقه‌ای بر کسی پوشیده نیست و برای استمرار امنیت عمومی در شرایط حساس و تثبیت این شرایط برای توسعه پایدار بایستی در زمینه دستیابی به یک الگوی همه‌جانبه تلاش نمود؛ بنابراین در شرایطی که امنیت عمومی جمهوری اسلامی ایران با فقدان الگو و برنامه جامع مدیریت راهبردی امنیت عمومی از منظر پدافند غیرعامل مواجه است می‌توان مسائل همچون موازی کاری فعالیت‌های نهادها و سازمان‌های امنیت ساز در زمان‌های حساس و بحرانی و نیاز به پایداری توسعه همه‌جانبه در زمان‌های بحرانی به احصاء و شناخت عوامل و الزامات پدافند غیرعامل پرداخته و ضرورت دستیابی به یک الگو مدیریت راهبردی امنیت عمومی پی برد.

تمرکز پژوهش حاضر به دستیابی الگوی مدیریت راهبردی امنیت عمومی بدین معنی است که هر کشوری جهت آمادگی مؤثر در شرایط حساس، لازم است از توان خود شناخت کافی داشته باشد به خصوص در زمان‌هایی که کشور در شرایط درگیری سخت از نظر نظامی، اقتصادی و سیاسی با دشمن خارجی یا داخلی قرار می‌گیرد، اشراف اطلاعاتی و عمل به آن‌ها در چارچوب الگویی کارآمد می‌تواند امتیاز ارزشمند محسوب و در صورت فقدان یک الگو مدیریت راهبردی امنیت عمومی با ملاحظات پدافند غیرعامل می‌توان گفت نهادهای امنیت ساز را دچار غفلت از جامع-

نگری در ابعاد ایجاد امنیت عمومی نموده و با توجه به پیچیده شدن جرائم و گرایش به سمت جرائم نرم، نیروی انتظامی در آینده و به‌تنهایی پاسخگوی نیازهای مردم در حوزه مأموریتی خود نخواهد بود.

در این پژوهش در واقع مجموعه تمهیدات، اقداماتی را مورد مطالعه قرار می‌دهد که در نتیجه آن بدون نیاز به جنگ‌افزار و به‌صورت هوشمند و مبتنی بر توان ملی در راستای تهدیدات، آسیب-پذیری‌ها کاهش یابد و محقق در این اندیشه است که با درک ملاحظات پدافند غیرعامل مؤثر در امنیت عمومی همانند ارتقا بازدارندگی، تداوم خدمات ضروری، افزایش پایداری ملی و تسهیل مدیریت بحران و شناسایی مؤلفه‌ها و شاخص‌های تأثیرگذار در آن، نقاط آسیب‌پذیر را در حوزه امنیت عمومی مشخص و الگوی مطلوب ترسیم گردد، لذا در این پژوهش بر آن هستیم که پاسخ مناسبی برای سؤال: الگوی مدیریت راهبردی امنیت عمومی کشور با ملاحظات پدافند غیرعامل کدام است؟ بیابیم.

مبانی نظری

– پیشینه تحقیق:

داوود عابدینی (۱۳۹۸) در پژوهش خود با عنوان "طراحی الگوی امنیت عمومی جمهوری اسلامی ایران" توضیح می‌دهد، در طراحی الگوی آمایش امنیت عمومی مؤلفه‌هایی همچون مدیریت، اقتصاد، علم و فرهنگ، جمعیت و اجتماع و سرمایه اجتماعی و هویت جمعی نقش داشته و بر سایر عوامل از جمله عوامل سیاسی و جغرافیایی مقدم می‌باشند.

وحید میرحسینی (۱۳۹۹) در رساله خود با عنوان "طرح ارتقاء احساس عدالت قضایی در جهت افزایش امنیت عمومی جمهوری اسلامی ایران"، جهت ارتقاء شاخص‌های احساس عدالت قضایی منجر به افزایش امنیت عمومی توأم با حاکمیت هرچه بهتر و بیشتر قانون و تحقق عدالت در جامعه افزایش اعتماد عمومی و ایجاد سرمایه اجتماعی برای نظام افزایش انطباق‌پذیری و مشارکت اجتماعی مردم و افزایش مشروعیت نهادی می‌شود و در تحلیل‌های انجام‌شده عوامل لازم جهت ارتقاء امنیت عمومی جمهوری اسلامی ایران را در ۱۲ هدف و ۲۸ برنامه پیشنهاد داده است.

محمد شاه‌محمدی (۱۳۹۳) در رساله خود تحت عنوان "دکترین پدافند غیرعامل جمهوری اسلامی ایران در برابر تهدیدات ناهمگون"، به بررسی نقاط ضعف و قوت کشور (ایران) و قدرت تهدیدکننده ناهمگون (آمریکا) پرداخته و پس از احصاء آن‌ها و همچنین زیرساخت‌های کشور از

منظر پدافند غیرعامل با استفاده از افراد خبره و صاحب نظر دکترین پدافند غیرعامل در ده اصل و ۹۶ ملاحظه اساسی پیرامون محورهای پدافند غیرعامل تبیین نموده است.

امیر گروسی (۱۳۹۱) در رساله خود با موضوع "الگوی مدیریت راهبردی پدافند غیرعامل"، بیان می‌کند پدافند غیرعامل در ایران از توسعه متوازن و قابل قبول برخوردار نیست و به این دلیل کشور، در مقابل تهدیدات نظامی آسیب‌پذیر است و طبعاً به برنامه‌ریزی و اقدامات همه‌جانبه‌ای برای کاهش این قبیل آسیب‌پذیری‌ها از طریق توسعه پدافند غیرعامل نیاز داشته و با توجه به اهداف پدافند غیرعامل، تأثیرات مستقیم پدافند غیرعامل در تأمین امنیت عبارت‌اند از: کاهش قابلیت و توانایی هدف‌گیری تسلیحات آفندی دشمن، حفظ سرمایه‌های کلان کشور، افزایش آستانه مقاومت مردمی و قوای خودی در برابر تهاجمات دشمن، بالا بردن توان دفاعی کشور، توزیع ثروت، جمعیت و سرمایه‌های ملی در کل فضای سرزمینی کشور از طریق اعمال سیاست تمرکززدایی، آمایش سرزمینی و پراکندگی زیرساخت‌های کلیدی و مراکز حیاتی، حساس و مهم تولیدی محصولات کلیدی و حفظ تمامیت ارضی، امنیت ملی و استقلال کشور.

پیشینه‌ها هرچند با تحقیق حاضر در ارتباط می‌باشند ولی به دلیل اینکه الگوی امنیت عمومی با ملاحظات پدافند غیرعامل را مورد پوشش قرار نمی‌دهد و با توجه به پیچیدگی و نوین بودن برخی تهدیدات، تحقیقات فوق در این زمان جوابگوی نیازهای کشور نبوده و تحقیق حاضر ضمن نوآوری ملاحظات پدافند غیرعامل را پوشش داده و در راستای: ۱- اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور ۲- سیاست‌های کلی نظام در امور پدافند غیرعامل ۳- مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری ایران پیرامون دستورالعمل الزامات و ملاحظات دفاعی و پدافند غیرعامل ۴- ماده ۵۸ قانون دائمی برنامه‌های توسعه کشور ۵- مصوبه نظام عملیاتی پدافند مردم محور ۶- قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

– مفهوم شناسی:

پدافند غیرعامل: تعاریف متعددی از سوی صاحب‌نظران ارائه شده که می‌توان با توجه به ماده دوم اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور به مجموعه اقداماتی که بدون به‌کارگیری سلاح و تجهیزات نظامی بکار گرفته شود و در نتیجه باعث کاهش آسیب‌پذیری، افزایش پایداری ملی، تسهیل مدیریت بحران، تداوم کارکرد فعالیت‌های ضروری و تولید بازدارندگی دفاعی در برابر تهدیدات و اقدامات نظامی دشمن می‌گردد اطلاق و این تعریف با عنایت به اینکه از سیاست‌های

کلی نظام در امر پدافند غیرعامل و ابلاغی از طرف مقام معظم رهبری است مورد تأکید است. (جلالی، ۱۳۹۰: ۴۲)

پدافند به معنای حفظ جان مردم، تضمین امنیت افراد، صیانت از تمامیت ارضی و حاکمیت ملی در همه مواقع در برابر هرگونه شرایط، موقعیت و هرگونه تجاوز است (احمر لویی، ۱۳۸۹: ۱۳).

امنیت: امنیت که از آن به‌عنوان امن بودن، تأمین، داشتن حفاظت، داشتن آرامش (علی زاده، ۱۳۹۸: ۱۷) و در امان بودن، ایمنی، آرامش و آسودگی و بی‌خوفی (احمدی مقدم، ۱۳۹۹: ۸۰) است، باوجود کاربرد وسیع و معنای لغوی روشن اما دارای مفهوم پیچیده و مبهم است چون امنیت چندوجهی، نسبی، ذهنی و تجزیه‌ناپذیر بوده و دارای گستردگی عرصه، قلمرو و حریم می‌باشد (ریبیعی، ۱۳۸۴: ۱۰-۴)، آرنولد و لفرز، امنیت را در معنای عینی، فقدان تهدید نسبت به ارزش‌های کسب‌شده و در معنای ذهنی، فقدان هراس در برابر خطر نسبت به ارزش‌های مزبور می‌داند. (دوستدار، ۱۳۹۰: ۸۵) با توجه به مطالعات صورت گرفته در حوزه‌ی امنیت، تاکنون طبقه‌بندی واحدی از امنیت صورت نگرفته و صاحب‌نظران مسائل امنیتی با توجه به رویکردهای مطالعاتی خود، اقدام به تقسیم‌بندی امنیت کرده‌اند. برخی امنیت را از نظر جغرافیایی، محل استقرار و عامل به وجود آوردن‌اش تقسیم‌بندی کرده‌اند. (صادقیان، ۱۳۸۲: ۶۱) همان‌طور که گفته شد ارائه تعریف دقیق از امنیت بسیار مشکل است؛ تنها ادعای دقیق و درعین‌حال همگرا و گسترده آن است که بگوییم امنیت در سطوح فردی، ملی و بین‌المللی دارای عناصر مادی و روانی بوده و در وجوه مختلف نظامی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی قابل‌بحث است. (مؤمنی، ۱۳۹۵: ۵۴)

امنیت عمومی: در تعریف امنیت عمومی اتفاق نظر وجود ندارد که دلیل آن واژه عمومی در این اصطلاح بازمی‌گردد. در ذیل به تعاریفی که از سوی امنیت‌پژوهان ارائه شده اشاره می‌کنیم: امنیت عمومی، دربرگیرنده امنیت تمامی افراد و انسان‌هایی که در یک کشور و در یک مرز جغرافیایی خاص زندگی کرده و دارای بخش‌ها و زیر بخش‌های گوناگون است. (کلهر، ۱۳۸۸: ۷۴) حفظ شرایط زندگی و روابط اجتماعی آرام و به‌دوراز دغدغه (احمدی مقدم، ۱۳۹۹: ۶۰) و هدف آن ایجاد نظم و آرامش عمومی، تثبیت حاکمیت قانون و مقررات در جامعه و تضمین منافع عمومی و خصوصی است. با توجه به ارتباط معنادار امنیت عمومی با امنیت داخلی، پایداری امنیت عمومی بخش عمده‌ای از تأمین امنیت داخلی را محقق می‌سازد. (عصاریان نژاد، ۱۳۸۷: ۲۶) آنچه در پدافند غیرعامل با محور امنیت عمومی مهم است، می‌توان به حفظ قوام و نظم و پایداری مردم

پس از آسیب‌ها و بحران‌های طبیعی و انسان‌ساخت اشاره کرد، وظیفه‌ای است که از عهده یک سازمان به‌تنهایی برنمی‌آید و لازمه انجام این مهم، انسجام و وحدت تدبیر یا فرماندهی، هماهنگی همه دستگاه‌های دولتی و آحاد مردم به‌ویژه دستگاه‌های امدادی مانند پلیس می‌باشد. (خادم قائمی، ۱۳۹۴: ۲۲۳) و حفظ این امنیت عمومی بر عهده نیروی انتظامی است. (احمدی مقدم، ۱۳۹۹: ۵۹) و تعریف عملیاتی موردنظر تحقیق "وضعیتی است که ضمن حفظ و حراست از ارزش‌های اساسی و هنجارهای جامعه، عموم مردم از هرگونه تعرض و تهدیدی نسبت به جان، مال، ناموس و عرض خود در امان بوده و در خصوص رعایت و حمایت از حقوق مشروع خود از طرف سایر بازیگران (افراد، گروه‌ها، نهادها و دولت) اطمینان خاطر داشته و احساس آرامش کنند"، (مؤمنی، ۱۳۹۵: ۱۱۳) می‌باشد.

پدافند غیرعامل و امنیت در اسناد بالادستی: پدافند غیرعامل در اسلام، دارای مبانی مشخصی و در قرآن کریم و سیره گفتاری و رفتاری معصومین (علیهم السلام)، مبانی پدافند غیرعامل مشهود هستند. قرآن به‌عنوان کتاب آسمانی، بزرگ‌ترین راهنمای عملی است که از سوی خداوند متعال برای انسان نازل شده است؛ و شما (ای مؤمنان) در مقام مبارزه با آن کافران خود را مهیا کنید و تا آن حد که بتوانید از آذوقه و تسلیحات و آلات جنگی و اسبان سواری زین کرده برای تهدید و تخفیف دشمنان خدا و دشمنان خودتان فراهم‌سازید و نیز برای قوم دیگری که شما بر (دشمنی) آنان مطلع نیستید و خدا بر آنها آگاه است. (انفال/ آیه ۶۰). در جمهوری اسلامی ایران، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، با برخورداری از بصیرت و دوراندیشی، داشتن شناخت عمیق از نظام منطقه‌ای و بین‌المللی و تهدیدات و امور دفاعی درزمینه پدافند غیرعامل و جهت‌دهی آن نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا می‌کنند و در ذیل گزیده‌ای از بیانات معظم له در خصوص پدافند غیرعامل را بیان می‌نماییم: «پدافند غیرعامل باید همانند شعله‌ای بلند شود.» (۱۳۸۲/۹/۶) «هرچه سازمان‌ها در دفاع غیرعامل کار کنند تا وقتی که همه موارد که رئوس آن مشخص شده است امن نشود، کافی نیست.» (۱۳۸۴/۱۱/۲۷)

در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی، ابلاغی مقام معظم رهبری، کشوری امن، مستقل، مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه‌جانبه و پیوستگی مردم و حکومت و در سیاست‌های کلی دفاعی مصوب مجمع تشخیص مصلحت می‌توان به تقویت توانمندی و سیستم دفاعی، ارتقاء ساختار آموزشی، امنیت مرزهای زمینی، ادغام

سازمان‌های موازی، استفاده از فناوری‌های پیشرفته، افزایش قدرت بازدارندگی، بازدارندگی تهدیدات نظامی جهانی، افزایش توان پایداری، تقویت بسیج، سیستم یکپارچه پدافند عامل کشور و ... اشاره شده است.

امنیت عمومی و پدافند غیرعامل: استقرار و ثبات امنیت عمومی برآیندی است از کارکرد متغیرهای متداخل و مؤثر در حوزه‌های عمومی حیات انسان‌ها مانند حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی جامعه. تداوم کارکرد مطلوب این عناصر رمز بقاء و ثبات امنیت عمومی محسوب می‌شود. (حسن بیگی، ۱۳۹۱: ۲۷۰) پس اصل تداوم حیات و بقای نوع بشر حکم می‌کند که سازوکاری مناسب و منسجم برای کاهش تأثیر تهدیدات طبیعی و انسان‌ساخت، طراحی و قابلیت‌ها و توانایی‌های تهدیدآمیز دشمن، کم‌خاصیت و بی‌اثر شود تا شاهد کاهش آسیب‌پذیری در سطح ملی، (جلالی، ۱۳۹۰: ۷۴) افزایش پایداری ملی و ارتقای سطح بازدارندگی و بسیج منابع ملی و تسهیل مدیریت بحران در زمان ناآرامی‌ها و تهدیدات در جامعه شده تا سطح امنیت عمومی در کشور ارتقاء یابد.

الگو: واژه الگو در فرهنگ لغات به معنی مدل، نمونه، سرمشق و طرح معنی شده و این واژه دارای معنای مختلفی است. الگو تصویری یکپارچه، پیش‌برنده، منسجم، ذهنی و هدفمند از آینده در افق زمانی معین است. (احمدی مقدم، ۱۳۹۹: ۱۹)

مدیریت راهبردی: مدیریت راهبردی شامل برنامه‌ریزی، هدایت، سازمان‌دهی، کنترل تصمیم‌ها و اقدام‌های راهبردی سازمان است. (احمدوند، ۱۳۸۶: ۷۴) مدیریت راهبردی علم و هنر ایجاد پیوند بین توانمندی‌های داخلی و فرصت‌های محیطی به منظور تحقق چشم‌انداز، اهداف و مأموریت‌ها، اجرا، ارزیابی و کنترل تصمیمات با توکل، ایمان، بصیرت، تدبیر، هوشمندی، انعطاف، استحکام توأم با آینده‌نگری، جامع‌نگری و نگرش سیستمی همراه با خلاقیت، نوآوری، یادگیری و توانمندسازی مستمر است. (حسن بیگی، ۱۳۹۰: ۱۰۹) با جمع‌بندی تعاریف می‌توان گفت چون جوهره راهبرد (استراتژی) تمرکز است؛ مدیریت راهبردی در جهت ایجاد تمرکز، شایستگی‌های کلیدی و مزیت رقابتی بر خواسته‌های بلندمدت اساسی مبتنی بر اصول و ارزش‌ها، فکر و عمل طرح و اقدام و برنامه و اجرا را توأمان در هم می‌آمیزد تا تحولی اثربخش را موجب شود؛ بنابراین تمرکز داشته‌ها بر خواسته‌ها مبتنی بر بایسته‌ها کارکرد اصلی راهبرد است. (احمدی مقدم، ۱۳۹۹:

روش‌شناسی

این پژوهش از نوع کاربردی، اکتشافی و با رویکرد آمیخته (کمی و کیفی) بوده و با تکیه بر روش‌های پرسشنامه، مطالعه اسناد و مدارک و مصاحبه تخصصی با ده نفر از خبرگان امنیت عمومی و پدافند غیرعامل ابعاد و مؤلفه‌ها و شخص‌ها احصاء گردیدند. با توجه به اینکه حجم جامعه آماری برای داده‌ها و متغیرهای کمی محدود بوده لذا حجم جامعه آماری بر جامعه نمونه منطبق و حجم جامعه نمونه و آماری ۱۰۶ نفر و به صورت هدفمند در دسترس انتخاب گردیدند، تجربه و تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از روش معادلات ساختاری و توسط نرم‌افزار اسمارت پی ال اس^۱ انجام و با برگزاری جلسه پنل خبرگی و استفاده از تکنیک دلفی الگو نهایی ارزیابی گردید.

جامعه آماری این پژوهش کلیه صاحب‌نظران و متخصصین حوزه امنیت عمومی و پدافند غیرعامل در سطح کشور بوده که به لحاظ گسترده بودن و عدم آمار مشخص از افراد مذکور ذکر فراوانی آن‌ها مقدور نبوده لیکن برای تبیین مضامین و داده‌های کیفی و تبیین ابعاد و مؤلفه‌ها و تدوین پرسشنامه از جامعه آماری با ویژگی‌های ذیل استفاده شده است: مسئولیت شغلی در حد فرماندهان و مدیران کل، مدرک تحصیلی دکتری در رشته‌های مدیریت‌های راهبردی، دفاعی و مشابه، تجربه شغلی ۲۰ سال و بالاتر، متخصص و خبره در مدیریت کلان امنیت و در حوزه پدافند غیرعامل. برای داده‌های کمی و نظرسنجی پرسشنامه از جامعه آماری با ویژگی‌های ذیل استفاده شده است: مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر و یا معادل آن، دارای مشاغل راهبردی، دارای مشاغل یا سابقه مشاغل امنیتی یا فعال در حوزه امنیت، دارای مشاغل یا سابقه مشاغل مرتبط با پدافند غیرعامل یا برخوردار از دانش پدافند غیرعامل، دارای سابقه اجرایی در دستگاه‌های لشکری و یا کشوری.

تجزیه و تحلیل و یافته‌ها تحقیق

چشم‌انداز امنیت عمومی کشور با توجه به پدافند غیرعامل

بر اساس بررسی‌های صورت گرفته در اسناد مرتبط با پدافند غیرعامل و امنیت عمومی چشم‌انداز

^۱ SmartPLS

کشور در حوزه امنیت عمومی با برگزاری جلسه پنل خبرگی و استفاده از تکنیک دلفی به این شرح استخراج گردید: جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ با قدرت بازدارندگی مؤثر در بربر تهدیدات امنیت عمومی (داخلی و خارجی) مبتنی بر نظام جامع امنیت عمومی هوشمند، ابتکاری، عمیق، لایه به لایه، پیشگیرانه، گسترش یافته، چابک و منعطف، دانش و فناوری، بومی گرایانه، منابع انسانی کارآمد و مؤثر و نخبه، متعهد و مبتکر، فرماندهی و کنترل جامع، مقتدر هوشمند دارای جایگاه ممتاز منطقه‌ای و جهانی در حوزه امنیت عمومی است.

اهداف کلان امنیت عمومی:

بر اساس بررسی‌های انجام شده در اسناد بالادستی، اهداف کلان کشور در حوزه امنیت عمومی با برگزاری جلسه پنل خبرگی و استفاده از تکنیک دلفی به این شرح استخراج گردید:

- ۱- طراحی و پیاده‌سازی و اجرای نظام جامع امنیت عمومی هوشمندانه، ابتکاری، عمیق، لایه به لایه، بومی، پیشگیرانه، چابک و منعطف در سطح محلی، استانی، منطقه‌ای و ملی
- ۲- ارتقاء بازدارندگی و آمادگی دفاعی کشور در مقابل تهدیدات داخلی و خارجی
- ۳- ارتقاء توانمندی فرماندهی و کنترل مدیریت بحران در راستای تضمین تداوم خدمات‌رسانی در مواقع ضروری و حساس به مردم و توان بازبازی وضعیت عادی جامعه و کارکنان
- ۴- تولید و بومی‌سازی دانش و فناوری مرتبط با امنیت عمومی با به‌کارگیری ظرفیت‌های بومی
- ۵- مشارکت کلیه دستگاه‌های دولتی و خصوصی و نهادهای مردمی در ارتقاء امنیت عمومی کشور
- ۶- سازمان‌دهی، آموزش، هدایت، کنترل و ارزیابی مداوم کلیه دستگاه‌های کشور در راستای ارتقاء کارایی و نیل به بازدارندگی و کاهش آسیب‌پذیری و افزایش پایداری ملی
- ۷- فرهنگ‌سازی، آموزش عمومی، سازمان‌دهی، تمرین و رزمایش و تولید آمادگی برای مواقع بحرانی در کلیه دستگاه‌های اجرایی جهت حفظ و ارتقاء امنیت عمومی کشور
- ۸- نهادینه‌سازی اصول و الزامات و ملاحظات پدافند غیرعامل در ذات کلیه طرح‌های توسعه‌ای و امنیتی و مردم محوری در کشور و ملزم کردن اخذ نظریه از پدافند غیرعامل در احداث ساختمان‌های دارای طبقه‌بندی و اماکن و تأسیسات عمومی
- ۹- ایجاد الگوی یکپارچه امنیت، دفاع و پدافند غیرعامل در مناطق حساس کشور جهت کاهش هزینه‌ها و ارتقاء هماهنگی‌ها بین دستگاه‌ها
- ۱۰- پیش‌بینی سازوکار لازم برای تهیه طرح‌های مشترک ایمن‌سازی و ایجاد هماهنگی در سایر برنامه‌ها در حوزه‌های پدافند غیرعامل و حوادث غیرمترقبه در جهت هم‌افزایی و کاهش هزینه

۱۱- افزایش وحدت و انسجام ملی و هم‌دلی بین ملت و دولت توسط همه دستگاه‌ها و نهادهای دولتی و خصوصی با توجه به سرمایه‌های ملی همانند فرهنگ شهادت و ایثار به‌منظور افزایش مشارکت عمومی و افزایش امنیت عمومی و پایداری و قوام جامعه و کاهش آسیب‌پذیری ملی

آمار توصیفی: در توزیع فراوانی نمونه آماری بر اساس میزان تحصیلات بیان‌شده که نشان می‌دهد بیشترین افراد دارای تحصیلات دکتری و کمترین آن‌ها ۱۹٫۸ درصد دانشجوی دکتری می‌باشند.

جدول ۱: تحصیلات پاسخ‌دهندگان.

سطح تحصیلات	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر	درصد تجمعی
کارشناسی ارشد	۳۶	۳۴/۰	۳۴/۰	۳۴/۰
دانشجوی دکتری	۲۱	۱۹/۸	۱۹/۸	۵۳/۸
دکتری	۴۹	۴۶/۲	۴۶/۲	۱۰۰/۰
مجموع	۱۰۶	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	

جهت سنجش و اندازه‌گیری متغیرهای شناسایی‌شده پژوهش با عنوان بررسی الگوی مدیریت راهبردی امنیت عمومی کشور با ملاحظات پدافند غیرعامل از پرسشنامه استفاده شد و در بین نمونه آماری پژوهش منتشر شد و نتایج حاصله طبق جدول ۲ می‌باشد.

جدول ۲: شاخص‌های شناسایی‌شده پژوهش و آمار توصیفی آن‌ها

ابعاد	مؤلفه	تعداد گویه	میانگین	انحراف معیار	واریانس	کمینه	بیشینه
تجهیزات مدیریتی	اطلاع‌رسانی	۵	۴/۲	۰/۴۵	۰/۲۰۵	۲/۸	۵
	تجهیزات و امکانات	۶	۴/۲۷	۰/۴۳	۰/۱۹	۲/۸۳	۵
	لشکری- کشوری	۷	۴/۴	۰/۴	۰/۱۶	۳/۲	۵
	بازسازی نظام توزیع کالا	۵	۴/۳۶	۰/۴۵	۰/۲	۲/۸	۵
کاهش آسیب‌پذیری	مدیریت مرزها	۵	۴/۲	۰/۴	۰/۲۴	۲/۶	۵
	زیرساخت شهری	۴	۴/۲۹	۰/۵	۰/۲۵	۲	۵
	تأسیسات تولیدی	۵	۴/۲۶	۰/۴۶	۰/۲۲	۳	۵
	فناوری اطلاعات	۵	۴/۴	۰/۵۳	۰/۲۸	۲/۴	۵

۵	۲/۶	۰/۲۳	۰/۴۸	۴/۳۹	۵	فضای سایر	
۵	۳	۰/۲	۰/۴۵	۴/۲۲	۶	پایداری اجتماعی	
۵	۳/۲	۰/۱۷	۰/۴۱	۴/۲۲	۵	فرهنگ	
۵	۲/۲۵	۰/۲۶	۰/۵۱	۴/۱۶	۴	اقتصادی	
۵	۱	۰/۴۱	۰/۶۴	۴/۰۷	۵	تأمین کالاها	تداوم خدمات ضروری
۵	۱/۸	۰/۳۶	۰/۶	۴/۱۷	۵	بهداشت	
۵	۳	۰/۱۵	۰/۳۹	۴/۴۸	۵	امنیت سازان	
۵	۲/۴	۰/۲۳	۰/۴۸	۴/۳۶	۵	فناوری اطلاعات	
۵	۳	۰/۲۶	۰/۵۱	۴/۲۶	۵	نظارت و بازرسی	افزایش پایداری ملی
۵	۳	۰/۱۵	۰/۳۹	۴/۵۸	۵	بقا سیاسی	
۵	۳	۰/۲۴	۰/۴۸	۴/۱۹	۵	اقتصاد مقاومتی	
۵	۳	۰/۱۸	۰/۴۳	۴/۲۴	۴	فرهنگی	
۵	۲/۶	۰/۲۱	۰/۴۶	۴/۲۴	۵	اجتماعی	
۵	۳	۰/۲۲	۰/۴۷	۴/۲	۵	مشارکت سیاسی	
۵	۳	۰/۱۸	۰/۴۲	۴/۲۶	۵	نهادی	
۵	۱/۶۷	۰/۳۱	۰/۵۶	۴/۱۴	۳	کالبدی- محیطی	
۵	۲	۰/۲۷	۰/۵۲	۴/۲۱	۴	اقتصادی	
۵	۲/۷۵	۰/۲۴	۰/۴۹	۴/۳۴	۴	فرهنگ- ایدئولوژیک	
۵	۲	۰/۲۶	۰/۵۱	۴/۲۲	۳	منابع	بسیج منابع ملی
۵	۲	۰/۳۷	۰/۶۱	۴/۰۹	۳	ساختار	
۵	۲/۶۷	۰/۲۷	۰/۵۲	۴/۲۲	۳	قوانین	
۵	۲/۸	۰/۲۰۵	۰/۴۵	۴/۲۶	۵	سخت‌افزاری	
۵	۳/۱۴	۰/۱۴	۰/۳۸	۴/۳۲	۷	نرم‌افزاری	ارتقا بازاندازی
۵	۲	۰/۲۰۷	۰/۴۵	۴/۴۶	۵	مغز افزاری	
۵	۳	۰/۱۹	۰/۴۴	۴/۲۱	۴	مشارکت	
۵	۲/۶	۰/۲۵	۰/۴۹	۴/۱۴	۵	جمعیت	
۵	۱/۸	۰/۳۳	۰/۵۷	۴/۲۱	۵	اقتصاد	
۵	۲/۶	۰/۲۲	۰/۴۷	۴/۳۸	۶	نظامی	
۵	۱	۰/۳۶	۰/۶	۴/۳۷	۵	فرهنگی	

آمار استنباطی

بررسی نرمال بودن متغیرها: جهت بررسی نرمال بودن داده‌های پژوهش از آزمون کولموگروف اسمیرنوف^۱ استفاده شد. توزیع نرمال بدین معناست که توزیع متغیرهای در دو طرف میانگین یکسان است به طوری که توزیع شکل زنگوله‌ای داشته باشد، اگر توزیع غیر نرمال باشد توزیع از حالت زنگوله‌ای خارج و به سمت چپ و راست میانگین متمایل و چنانچه توزیع نرمال باشد جهت آزمودن فرضیات از آزمون‌های پارامتریک استفاده و در غیر این صورت از آزمون‌های نا پارامتریک استفاده می‌شود. بر اساس نتایج آزمون کولموگروف تک نمونه‌ای، فرض نرمال بودن برای همه متغیرهای رد می‌شود ($p < 0.05$) بنابراین برای بررسی اهداف از نرم‌افزار اسمارت پی ال اس استفاده شد.

برازش مدل اندازه‌گیری

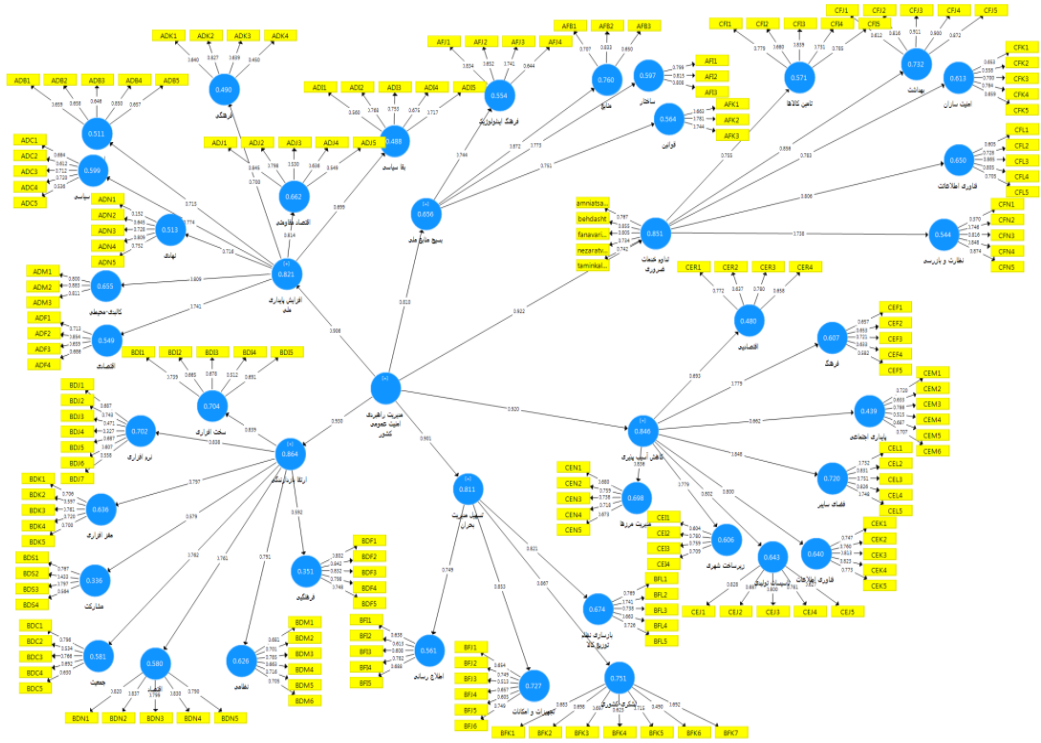
مدل اندازه‌گیری مدلی است که در آن روابط بین متغیرهای مشاهده‌پذیر و مکنون مورد توجه قرار گرفته و اندازه‌گیری می‌شود. در این بخش به بررسی کلیه تست‌های مربوط به مدل اندازه‌گیری در نرم‌افزار PLS پرداخته و آن‌ها مورد تحلیل قرار گرفتند. برای بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری معیارهای زیر استفاده شده است: ۱- آزمون پایایی (آلفای کرونباخ و ضریب پایایی ترکیبی) ۲- روایی همگرا (معناداری بارهای عاملی، همگن بودن، میانگین واریانس استخراجی (AVE) و مقایسه CR با AVE) ۳- روایی واگرا (آزمون فورنل و لاکر^۲ (۱۹۸۷))

آزمون‌های پایایی مدل: برای بررسی پایایی مدل اندازه‌گیری معیارهای ضرایب بارهای عاملی، آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی به شرح زیر محاسبه شدند.

سنجش بارهای عاملی: پایایی هر یک از گویه‌ها به مقدار بارهای عاملی هر یک از متغیرهای مشاهده‌شده اشاره دارد و برای مشخص کردن این‌که شاخص‌های اندازه‌گیری تا چه اندازه برای سنجش متغیرهای پنهان قابل قبول‌اند، مورد استفاده قرار گرفته و حداقل مقدار قابل قبول ۰,۳ و بارهای عاملی ۰,۴ سطح معناداری متوسط را نشان می‌دهد. در تحلیل‌های عاملی تأییدی، مقادیر بارهای عاملی بالاتر از ۰,۵ نشانگر سطح معناداری قوی و همبستگی زیاد بین متغیرهای مشاهده‌شده و عامل بوده و نیز بیانگر آن است که سازه خوب تعریف شده است. (شکل ۱)

^۱ Kolmogorov-smirnov

^۲ Fornell-larcker

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش در حالت استاندارد شده بارهای عاملی و ضرایب مسیر

نتایج حاصل از تحلیل عاملی و ضرایب مسیر نشان می‌دهد که در سؤال پژوهش مقادیر بارهای عاملی بالاتر از ۰,۵ است و نشانگر سطح معناداری قوی است. اعداد مندرج در مسیر مابین متغیرها ضرایب مسیر هستند که مقادیر این ضرایب نشان می‌دهد سؤال با سطح همبستگی بالا به خوبی متغیرهای مشاهده شده را اندازه‌گیری می‌کند. برای بررسی همسانی درونی مدل اندازه‌گیری در روش PLS از معیار مدرن‌تری به نام پایایی ترکیبی (CR) استفاده می‌شود که توسط فرمول روبرو قابل محاسبه است:

$$CR = \frac{\sum (\text{جمع بارهای عاملی کلیه شاخص‌های یک سازه})}{\sum (\text{جمع واریانس خطای کلیه شاخص‌های سازه}) + \sum (\text{جمع بارهای عاملی کلیه شاخص‌های یک سازه})}$$

مقدار مطلوب CR در تحقیقات اکتشافی بین ۰/۶ تا ۰/۷ است. نتایج این دو معیار ضریب آلفای کرونباخ ($\alpha > 0.6$) همه مؤلفه بین ۰/۶۲ تا ۰/۸۹ و ضریب پایایی ترکیبی ($CR > 0.7$) ۰/۷۷ تا ۰/۹۱ بوده با توجه به حدود گفته شده برای همه متغیرها، نتیجه می‌شود که مقدار ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی برای تمامی سازه‌های پژوهش مورد قبول می‌باشند.

آزمون همگرایی: هرگاه یک یا چند خصیصه از دو یا چند طریق اندازه‌گیری شوند همبستگی بین اندازه‌گیری‌ها دو شاخص مهم اعتبار را فراهم می‌سازد. اگر همبستگی بین نمرات آزمون‌هایی که خصیصه واحدی را اندازه‌گیری می‌کنند بالا باشد، پرسشنامه دارای اعتبار همگرا است. وجود این همبستگی برای اطمینان از این‌که آزمون آنچه را که باید سنجیده شود را می‌سنجد ضروری است. نتایج حاصله از بررسی روایی همگرا با معیار AVE این پژوهش حاکی است با توجه به اینکه مقدار مناسب برای AVE (۰/۵ و در برخی موارد ۰/۴) است (فورنل، ۱۹۸۱)، تمامی متغیرها دارای میانگین واریانس استخراجی بالای ۰/۴ می‌باشند درستی نتایج روایی همگرا با استفاده از این شاخص تأیید می‌شود. همچنین در تمامی متغیرهای مکنون $CR > AVE$ بوده و شرط چهارم روایی همگرا برقرار است. با توجه به چهار تست انجام‌شده می‌توان نتیجه گرفت که مدل پژوهشی از روایی همگرایی مناسبی برخوردار است.

آزمون روایی واگرا: سومین معیار سنجش برازش مدل اندازه‌گیری در تحلیل PLS روایی واگرا است که با روش فورنل و لارکر بررسی می‌شود. در این روش میزان رابطه یک سازه با سایر سازه‌هاست، به طوری که روایی واگرایی قابل قبول یک مدل حاکی از آن است که یک سازه در تعامل بیشتری با شاخص‌های خود دارد تا با سازه‌های دیگر. بررسی این موضوع توسط یک ماتریس انجام که خانه‌های آن حاوی مقادیر ضریب همبستگی بین سازه‌ها و جذر مقادیر AVE مربوط به سازه است.

جدول ۶: نتایج روایی واگرایی مؤلفه‌های افزایش پایداری ملی به روش فورنل و لارکر

	اجتماعی	افزایش پایداری ملی	اقتصاد مقاومتی	اقتصادی	بقا سیاسی	فرهنگی	مشارکت سیاسی	نهادی	کالبدی محیطی
اجتماعی	0.798								
افزایش پایداری ملی	0.712	0.835							
اقتصاد مقاومتی	0.477	0.815	0.884						
اقتصادی	0.637	0.738	0.438	0.832					
بقا سیاسی	0.347	0.701	0.534	0.431	0.799				
فرهنگی	0.468	0.702	0.565	0.386	0.415	0.753			
مشارکت سیاسی	0.381	0.777	0.624	0.426	0.621	0.565	0.857		
نهادی	0.397	0.704	0.577	0.508	0.383	0.332	0.481	0.741	
کالبدی محیطی	0.573	0.809	0.603	0.623	0.521	0.422	0.521	0.546	0.832

جدول ۷: نتایج روایی و اگرای مؤلفه‌های بسیج منابع ملی به روش فورنل و لارکر

منابع	قوانین	فرهنگ ایدئولوژیک	ساختار	بسیج منابع ملی
بسیج منابع ملی				0.783
ساختار			0.808	0.773
فرهنگ ایدئولوژیک		0.752	0.435	0.742
قوانین	0.831	0.454	0.345	0.753
منابع	0.578	0.471	0.651	0.672
	0.734			

جدول ۸: نتایج روایی و اگرای مؤلفه‌های ارتقا بازدارندگی به روش فورنل و لارکر

نظامی	نرم‌افزاری	مغز افزاری	مشارکت	فرهنگی	سخت‌افزاری	جمعیت	اقتصاد	ارتقا بازدارندگی
								ارتقا بازدارندگی
								0.843
							0.815	اقتصاد
						0.89	0.761	جمعیت
					0.862	0.588	0.592	سخت‌افزاری
				0.805	0.494	0.275	0.252	فرهنگی
			0.657	0.172	0.393	0.463	0.418	مشارکت
		0.799	0.486	0.405	0.587	0.501	0.496	مغز افزاری
	0.898	0.646	0.44	0.449	0.68	0.569	0.527	نرم‌افزاری
0.81	0.624	0.593	0.278	0.53	0.633	0.446	0.607	نظامی
								0.793

جدول ۹: نتایج روایی و اگرای مؤلفه‌های تسهیل مدیریت بحران به روش فورنل و لارکر

لشکری - کشوری	تسهیل مدیریت بحران	تجهیزات و امکانات	بازسازی نظام توزیع کالا	اطلاع‌رسانی
				اطلاع‌رسانی
			0.828	0.451
		0.86	0.549	0.591
	0.857	0.853	0.821	0.749
0.861	0.767	0.664	0.687	0.482

جدول ۱۰: نتایج روایی و اگرای مؤلفه‌های کاهش آسیب‌پذیری به روش فورنل و لارکر

	اقتصادی	تأسیسات تولیدی	زیرساخت شهری	فرهنگ	فضای سایر	فناوری اطلاعات	مدیریت مرزها	پایداری اجتماعی	کاهش آسیب‌پذیری
اقتصادی	0.715								
تأسیسات تولیدی	0.593	0.749							
زیرساخت شهری	0.441	0.683	0.716						
فرهنگ	0.608	0.52	0.468	0.751					
فضای سایر	0.497	0.633	0.619	0.569	0.779				
فناوری اطلاعات	0.333	0.567	0.579	0.563	0.773	0.784			
مدیریت مرزها	0.427	0.617	0.648	0.541	0.684	0.665	0.714		
پایداری اجتماعی	0.512	0.315	0.367	0.592	0.438	0.439	0.576	0.68	
کاهش آسیب‌پذیری	0.69	0.703	0.68	0.678	0.65	0.702	0.636	0.66	0.767

جدول ۱۱: نتایج روایی و اگرای مؤلفه‌های تداوم خدمات ضروری به روش فورنل و لارکر

	امنیت سازان	بهداشت	تأمین کالاها	تداوم خدمات ضروری	فناوری اطلاعات	نظارت و بازرسی
امنیت سازان	0.675					
بهداشت	0.582	0.83				
تأمین کالاها	0.493	0.571	0.764			
تداوم خدمات ضروری	0.682	0.757	0.757	0.782		
فناوری اطلاعات	0.536	0.642	0.498	0.705	0.747	
نظارت و بازرسی	0.46	0.574	0.433	0.737	0.477	0.754

جداول فوق نتایج بررسی روایی و اگرا را به روش فورنل و لارکر (۱۹۸۱) نشان می‌دهد. در این روش متغیرهای مرتبه دوم (اطلاع‌رسانی شفاف و رهبری تحول‌گرا) در نظر گرفته نمی‌شوند. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که مقدار جذر AVE متغیرهای مکنون از مقدار همبستگی میان آن‌ها که در خانه‌های زیرین و چپ قطر اصلی، بیشتر است. لذا این‌گونه استنباط می‌شود که

متغیرهای مکنون تعامل بیشتری با سؤالات خوددارند تا با سازه‌های دیگر. به عبارتی دیگر روایی واگرای متغیرهای مدل در حد قابل قبولی هست.

بررسی مدل کلی: پس از ارزیابی مدل‌های اندازه‌گیری و ساختاری باید مدل کلی (مجموع مدل‌های اندازه‌گیری و ساختاری) نیز مورد بررسی قرار گیرد. برای این منظور تننهاوس^۱ و همکاران (۲۰۰۴) شاخص GOF را معرفی نموده‌اند. این شاخص از میانگین هندسی اشتراک‌ها^۲ و ضریب تعیین به دست می‌آید. هر چه این شاخص به یک نزدیک‌تر شود نشان از قدرت و کیفیت بالای مدل را نشان می‌دهد. معیار R^2 نشان از تأثیر یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا دارد. سه مقدار ۰٫۱۹، ۰٫۳۳، ۰٫۶۷، ملاک قوی، متوسط و ضعیف برای آن در نظر گرفته می‌شود. با توجه به جدول ۱۲ مقدار بالای این معیار، مناسب بودن برازش تأیید می‌شود.

جدول ۱۲: نتایج برازش کلی مدل با معیار GOF

GOF	Communality	R ²	مؤلفه	ابعاد
۰/۵۱	۰/۳۶۳	۰/۵۶	اطلاع‌رسانی	تسهیل مدیریت بحران
	۰/۵۴	۰/۷۲	تجهیزات و امکانات	
	۰/۵۸۷	۰/۷۵	لشکری - کشوری	
	۰/۴۹۸	۰/۶۷	بازسازی نظام توزیع کالا	
	۰/۵۳۹	۰/۶۹	مدیریت مرزها	کاهش آسیب‌پذیری
	۰/۴۶	۰/۶۰۶	زیرساخت شهری	
	۰/۵۲	۰/۶۴	تأسیسات تولیدی	
	۰/۵۱۷	۰/۶۴	فناوری اطلاعات	
	۰/۵۹۸	۰/۷۲	فضای سایبر	
	۰/۴۱۴	۰/۴۳	پایداری اجتماعی	
	۰/۵۳۸	۰/۶۰۷	فرهنگ	
	۰/۳۹۸	۰/۴۸	اقتصادی	تداوم خدمات ضروری
	۰/۴۲	۰/۵۷	تأمین کالاها	
	۰/۵۴۹	۰/۷۳	بهداشت	
	۰/۴۹	۰/۶۱	امنیت سازان	
	۰/۵۴۴	۰/۶۵	فناوری اطلاعات	

^۱ Tenenhaus

^۲ Communality

	۰/۴۷	۰/۵۴	نظارت و بازرسی	افزایش پایداری ملی
	۰/۳۶۲	۰/۴۸	بقا سیاسی	
	۰/۴۸۷	۰/۶۶	اقتصاد مقاومتی	
	۰/۲۴۳	۰/۴۹	فرهنگی	
	۰/۴۸۱	۰/۵۱۱	اجتماعی	
	۰/۴۶۳	۰/۵۹	مشارکت سیاسی	
	۰/۳۷	۰/۵۱	نهادی	
	۰/۵۰۲	۰/۶۵	کالبدی-محیطی	
	۰/۵	۰/۵۴	اقتصادی	
	۰/۳۷	۰/۵۵	فرهنگ-ایدئولوژیک	بسیج منابع ملی
	۰/۵۱۱	۰/۷۶	منابع	
	۰/۳۲۶	۰/۵۹	ساختار	
	۰/۳	۰/۵۶	قوانین	ارتقا بازراندگی
	۰/۵۵۷	۰/۷۰۴	سخت‌افزاری	
	۰/۶۰۷	۰/۷۰۲	نرم‌افزاری	
	۰/۴۸۵	۰/۶۳	مغز افزاری	
	۰/۳۱۳	۰/۳۳	مشارکت	
	۰/۵۰۹	۰/۵۸	جمعیت	
	۰/۴۳۸	۰/۵۸	اقتصاد	
	۰/۴۹۴	۰/۶۲	نظامی	
	۰/۳۳۲	۰/۳۵	فرهنگی	
	۰/۴۵	۰/۵۹	میانگین	

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، مقدار معیار GOF معادل ۰/۵۱ و بیشتر از ۰/۳۶ به دست آمد که با توجه به دسته‌بندی مذکور نشان از برازش قوی مدل کلی تحقیق است.

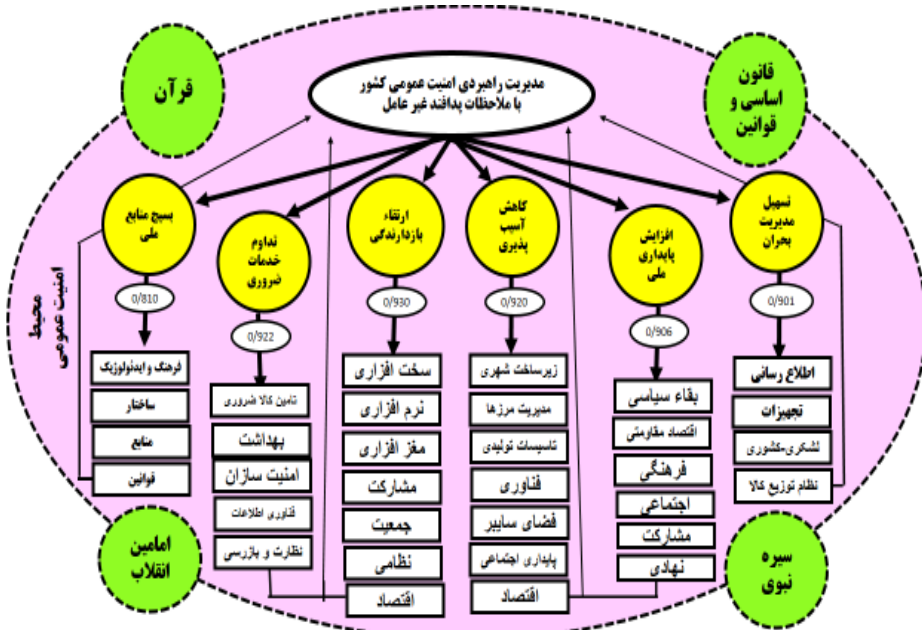
نتیجه‌گیری و پیشنهاد

الف- نتیجه‌گیری:

نتایج نشان داد با توجه به اسناد بالادستی و سیره و سنت ائمه و قرآن کریم و قوانین و مقررات و قانون اساسی و سیاست‌های کلی نظام شش بعد ارتقا بازراندگی، تسهیل مدیریت بحران، کاهش آسیب‌پذیری، بسیج منابع ملی، تداوم خدمات ضروری و افزایش پایداری ملی احصاء و مشخص

شد که می‌تواند الگوی امنیت عمومی با ملاحظات پدافند غیرعامل را به‌خوبی نشان دهند و با ماده دوم اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور و نظر مجمع تشخیص مصلحت نظام در راستای سیاست‌های کلی نظام در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور، احمدی مقدم (۱۳۹۹) جلالی (۱۳۹۵) که پدافند غیرعامل را تعریف نموده‌اند، مطابقت دارد، با اندازه‌گیری شاخص‌های این ابعاد می‌توان به الگوی امنیت عمومی با ملاحظات پدافند غیرعامل دست‌یافت. برای این منظور ابتدا مقدار تأثیرگذاری هر بعد بر الگو مشخص، سپس چون این ابعاد را نمی‌توان به‌صورت مستقیم اندازه‌گیری کرد؛ اقدام به بررسی رابطه این ابعاد با مؤلفه‌ها و شاخص‌ها پرداخته و درنهایت الگوی پژوهش استخراج گردید. (شکل ۳)

با توجه به مدل ارائه‌شده در این پژوهش، شش بعد موردبررسی قرارگرفته‌اند که در نتایج مشخص شد که متغیرهای ارتقاء بازدارندگی (۰,۹۳۰)، تداوم خدمات ضروری (۰,۹۲۲)، کاهش آسیب‌پذیری (۰,۹۲۰)، افزایش پایداری ملی (۰,۹۰۶)، تسهیل مدیریت بحران (۰,۹۰۱) و بسیج منابع ملی (۰,۸۱۰) بر اساس مقدار ضریب مسیر، به ترتیب بیشترین تأثیر را بر امنیت عمومی کشور دارند. در بررسی ضریب R^2 متغیرهای منابع (۰,۷۶) بر بعد بسیج منابع ملی، مؤلفه لشکری - کشوری (۰,۷۵) بر بعد تسهیل مدیریت بحران، فضای سایبری (۰,۷۲) بر بعد کاهش آسیب‌پذیری، فناوری اطلاعات (۰,۶۵) بر تداوم خدمات ضروری، کلبدی - محیطی (۰,۶۵) بر بعد افزایش پایداری ملی، سخت‌افزاری (۰,۷۰۴) بر بعد ارتقاء بازدارندگی بیشترین تأثیر را بر مؤلفه مکنون خوددارند.

شکل ۳: تدوین الگوی مدیریت راهبردی امنیت عمومی

بنابراین با توجه به اسناد بالادستی، مصاحبه با خبرگان و منابع کتابخانه‌ای برای ابعاد مؤلفه‌ها انتخاب و نتایج اولویت‌بندی و نحوه اثرگذاری ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها به شرح زیر احصاء گردیده است.

۱- بعد ارتقاء بازدارندگی: بعد ارتقاء بازدارندگی با ضریب مسیر $0/930$ با 42 شاخص در بین ابعاد و با توجه به تجزیه و تحلیل به دست آمده در صدر و رتبه اول قرار گرفته است و قنبری جهرمی (۱۳۹۴) بازدارندگی را حداکثر استفاده از توانمندی‌های بالقوه و بالفعل کشور در تمامی مؤلفه‌های قدرت ملی به منظور ایجاد ترس در دشمن و پیشگیری از جنگ، توسعه و گسترش آن و مقابله با هرگونه تهدید دشمن تعریف کرده است.

۲- بعد تداوم خدمات ضروری: این بعد با ضریب مسیر $0/922$ در رتبه دوم بین ابعاد واقع و در هنگام وقوع سانحه مقابله اضطراری اعم از پاسخگویی، جست‌وجو، نجات و امداد صورت می‌گیرد که حفظ جان مردم و فراهم کردن خدمات و استمرار آن بسیار مهم است. ترتیب اولویت‌های این مؤلفه عبارت‌اند از: بهداشت، فناوری اطلاعات، امنیت سازان، تأمین کالاهای اساسی و نظارت و بازرسی

۳- بعد کاهش آسیب‌پذیری: سومین بعدی که در اولویت‌های ابعاد مشخص و در تولید و ارتقاء امنیت با در نظر گرفتن پدافند غیرعامل شناسایی گردید بعد کاهش آسیب‌پذیری‌ها بود. در جمع‌بندی اولویت‌های مؤلفه‌های این بعد، مؤلفه فضای سایبر اولویت اول را به خود اختصاص داده و این نشان می‌دهد که در عصر حاضر فضای سایبر از اهمیت بسزایی در امنیت عمومی جامعه برخوردار است زیرا وقوع جرائم به سمت جرائم نرم پیش رفته و هرروز از روز قبل پیچیده‌تر می‌شوند و این فضا از ویژگی‌های همچون برداشتن مرزها، کم‌رنگ شدن حاکمیت‌ها، برداشتن فاصله‌ها، هزینه کم و تعدد بازیگران بدون توجه به تراز و بسترساز تهدیدات اعم از فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و بخصوص برای امنیت عمومی برخوردار است (احمدی مقدم، ۱۳۹۶) و اهمیت این مؤلفه را بیشتر کرده است. به طوری که مقام معظم رهبری اهمیت این فضا را در تراز ایجاد انقلاب اسلامی دانسته است.

۴- بعد افزایش پایداری ملی: در تعریف پایداری ملی از نظر جلالی فراهانی (۱۳۹۲) نکته مهم پایداری ملی، ارتقای آستانه تحمل و مقاومت ملی در برابر تهدید و بحران ناشی از اقدام نظامی دشمن است. در عصر حاضر نوع تهدیدات از تهدیدات سخت به تهدیدات نیمه سخت و تهدیدات نرم تبدیل شده است که بیشتر در زمینه فرهنگی، اقتصادی و انقلاب‌های رنگین است. هدف این تهدیدات به صورت مستقیم جامعه و به صورت غیرمستقیم دولت‌ها هستند. این بعد با ضریب مسیر $0/906$ رتبه چهارم را در بین ابعاد به خود اختصاص داده است و با توجه ضریب مسیر مؤلفه‌های هشت‌گانه آن به رتبه‌بندی که عبارت‌اند از: اقتصاد مقاومتی، کالبدی محیطی، مشارکت سیاسی،

اقتصادی، نهادی، مشارکت اجتماعی، فرهنگی و بقای سیاسی. اولین اولویت مؤلفه‌ی این بعد، اقتصاد مقاومتی است و ابزاری است برای محکم سازی پایه‌های اقتصاد در شرایط تحریم و غیر تحریم با اجرای برنامه‌های همسو یا اقتصاد مقاومتی به همین جهت یکی از شاخص‌های آن کار آیی بودن ظرفیت‌های داخلی و خودکفایی ملی است و در مقابله تهدیدات اقتصادی دشمن می‌توان با اقتصاد مقاومتی کشور را از این تهدیدات مصون نگه‌داریم. اولویت دوم مؤلفه کالبدی-محیطی بوده و در خصوص شاخص‌هایی همچون میزان تأثیر فناوری پیشرفته و فناوری‌های و الگوهای فیزیکی، سایبری بومی متناسب در عرصه‌های مختلف خدماتی، امدادی و ... پرداخته است.

۵- تسهیل مدیریت بحران: نتایج نشان داد که در زمان بحران نقش تجهیزات و امکانات تعداد پایگاه‌های مدیریت بحران، نحوه امداد رسانی و تجهیز کردن مناطق آسیب‌دیده، عدالت در توزیع تجهیزات و امکانات و مدت‌زمان بازسازی مناطق دیده بسیار مهم است؛ بنابراین باید به راهبردی مدیریتی در این جهات حرکت کنیم تا بتوانیم امنیت عمومی را در مناطق آسیب‌دیده برقرار و توسعه مشارکت بین دستگاه‌ها، عکس‌العمل سریع و توان‌بخش و فرهنگی و فرهنگ‌سازی در بین مدیران و مردم به‌عنوان گام‌های اساسی در مدیریت بحران کشور برشماریم.

۶- بعد بسیج منابع ملی: با توجه به ضریب مسیر بعد بسیج منابع ملی در رتبه ششم قرار گرفته است. بسیج منابع ملی - استفاده از کلیه منابع مادی و معنوی کشور از جمله منابع ملی و داخلی و ظرفیت‌ها و فرصت‌های بسیج نیروی انسانی مؤمن و صالح با اتکا به دانش، فناوری و مهارت بومی و اسلام ناب محمدی؛ موجب استحکام نظام و کاهش آسیب‌پذیری داخلی کشور در مقابل مستکبران بوده و نیروی انسانی نقش حائز اهمیتی دارد، به-طوری که اگر نتوان نیروی انسانی (جامعه) متدین، منسجم و منظمی داشت نمی‌توان انتظار داشت که این مؤلفه افزایش یابد. مؤلفه‌های بسیج منابع ملی به ترتیب عبارت‌اند از: منابع، ساختار، قوانین و فرهنگ. اولویت‌های اساسی راهبردی و راهبردهای بسیج منابع ملی را می‌توان از ظرفیت‌سازی برای مشارکت عمومی در دفاع همه‌جانبه و پشتیبانی منابع ذکر کرد. مؤلفه چهارم مؤثر بر بسیج منابع ملی فرهنگ و قدرت ایدئولوژیک است چون جمهوری اسلامی ایران، به‌عنوان یک نظام بر خواسته از اندیشه اسلام سیاسی است، بنابراین ایدئولوژی اسلامی به کلیه ارکان و ماهیت جمهوری اسلامی ایران شکل می‌دهد و این قدرت ایدئولوژیک می‌تواند باعث همبستگی جامعه و همچنین باعث افزایش مقاومت جامعه نسبت به تحمل سختی‌ها و نامالایمات می‌شود.

پس از ارزیابی مدل‌های اندازه‌گیری و ساختاری مدل کلی مورد بررسی قرار گرفت و شاخص GOF از میانگین هندسی اشتراک‌ها و ضریب تعیین به‌دست آمده و مقدار معیار GOF معادل ۰/۵۱ و بیشتر از ۰/۳۶ بود با توجه به دسته‌بندی مذکور نشان از برازش قوی مدل کلی تحقیق بوده و الگوی مدیریت راهبردی امنیت عمومی کشور با ملاحظات پدافند غیرعامل در شکل (۴) تدوین و ارائه گردیده است.

ب- پیشنهادها:

- ۱- با توجه به اینکه برخی قوانین مربوط به دفاع غیرنظامی کشور مربوطه به دهه قبل بوده و در حوزه‌های نوظهور مثل پدافندهای نوین برخی نواقص مشهود بوده و از طرفی تاکنون قانون در زمان اضطرار (در صورت نیاز به اعلام حکومت‌نظامی) تدوین نگردیده است از طریق وزارت کشور و همچنین سازمان پدافند غیرعامل و نیروی انتظامی پیگیری لازم به عمل آمده تا از طریق مجلس شورای اسلامی مطرح و قوانین موردنیاز اصلاح و تدوین گردند.
- ۲- نتایج نشان داد که بعد ارتقاء بازدارندگی بیشترین تأثیر را روی الگوی مدیریت راهبردی امنیت عمومی با ملاحظات پدافند غیرعامل دارد، در نتیجه همه دستگاه‌های اجرایی کشور باید با استفاده از کلیه ابزار نرم و سخت و با توان مشارکت مردم در جهت ارتقاء امنیت عمومی اقدام و در حقیقت نسبت به ارتقاء سطح بازدارندگی اقدام نمایند.
- ۳- با توجه به تأثیر مؤلفه‌ها و شاخص‌های اعتقادی، فکری و فرهنگی مردم در امنیت عمومی کشور نسبت به افزایش ضریب پایداری اعتقادی، فکری و فرهنگی مردم و گسترش و تعمیق ولایت‌پذیری در چارچوب فرهنگ و تفکر بسیجی از طریق ارتقاء بینش سیاسی با بهره‌گیری از ظرفیت‌های مذهبی و فرهنگی در دستور کار همه سازمان‌های دولتی و خصوصی قرار گیرد.
- ۴- در همه استان‌ها و شهرهای کشور متناسب با وضعیت آن مناطق و به صورت بومی اطلس جامع مخاطرات و تهدیدات و آسیب‌ها در لایه‌های مختلف حوزه تهدیدات نوین توسط سازمان پدافند غیرعامل کشور تدوین و ابلاغ گردد.
- ۵- طراحی و اجرای سامانه تأمین ذخیره‌سازی، توزیع نیازمندی‌های ضروری و اساسی مردم و دستگاه‌ها شرایط اضطراری، کاهش مجموعه آسیب‌پذیری و تعیین میزان آن بر اساس محتمل‌ترین تهدیدها و مخاطرات برای دستگاه‌ها و مردم و اولویت‌بندی آن‌ها و اقدامات لازم برای کاهش آن‌ها و ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌ها و بخش‌های مختلف اداره امور مردم و شهر برای شرایط اضطراری و آماده‌سازی آن‌ها از طریق سازمان‌دهی و تشکیل کمیته پدافند غیرعامل در وزارت کشور.
- ۶- در همه دستگاه‌ها و نهادهای دولتی و خصوصی نسبت به افزایش وحدت و انسجام ملی و هم‌دلی بین ملت و دولت با توجه به سرمایه‌های ملی و اجتماعی و فرهنگی همانند فرهنگ شهادت و ایثار و نهضت عاشورا به‌منظور افزایش مشارکت عمومی و افزایش امنیت عمومی و اجتماعی و پایداری و قوام جامعه و کاهش آسیب‌پذیری ملی اقدام گردد.

فهرست منابع

- "اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور" - احمدوند، علی محمد (۱۳۸۶)، "راهبرد مقدمه‌ای بر تدوین طرح راهبردی در ناجا"، دوماهنامه توسعه انسانی پلیس، سال سوم، شماره ۱۰
- احمدی مقدم، اسماعیل (۱۳۹۹)، "فرهنگ راهبردی مفاهیم و اصطلاحات انتظامی و امنیتی"، مرکز مطالعات ناجا، معاونت دانش و پژوهش، چاپ اول، تهران
- احمدی مقدم، اسماعیل (۱۳۹۱)، "راهبرد بسیج در توانمندسازی مقاومت همه‌جانبه ملی در کشور"، مطالعات دفاعی استراتژیک، سال دوازدهم، شماره ۵۰، زمستان
- احمرلوبی، محمدحسین (۱۳۸۹)، "پدافند غیرعامل در جنگ‌های نوین"، تهران، انتشارات دانشکده فارابی
- حسن بیگی، ابراهیم (۱۳۹۱)، "مدیریت راهبردی"، چاپ اول، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی و انتشارات سمت
- حسن بیگی، ابراهیم و هندیانی، عبد... (۱۳۹۰)، "شناخت تهدیدات ناشی از جرائم سازمان‌یافته علیه امنیت عمومی جمهوری اسلامی ایران"، فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، تابستان، شماره ۶، صص ۲۶۵ - ۲۴۲
- خورشیدی، عباس؛ قنبری، علی و زارع مهدوی، قادر (۱۳۹۲)، "تأثیر اقدامات پدافند غیرعامل بر امنیت اجتماعی تهران بزرگ با تأکید بر مأموریت معاونت اجتماعی ناجا"، فصلنامه پژوهش‌های انتظام اجتماعی، سال پنجم، شماره دوم، تابستان
- جلالی فراهانی، غلامرضا و عراقی زاده، مجتبی (۱۳۹۲)، "تبیین جایگاه طراحی معماری در تأمین اهداف پدافند غیرعامل ساختمان"، نشریه معماری و شهرسازی دانشگاه تربیت مدرس، بهار
- جلالی فراهانی، غلامرضا و میررفیع، سیدعلی (۱۳۹۸)، "ارائه راهبردهای پدافند غیرعامل کشور در برابر تهدیدات سایبری"، فصلنامه مطالعات دفاع استراتژیک، سال هفدهم، شماره ۷۵
- جلالی، غلامرضا (۱۳۹۰)، "نگاهی به تهدیدات نوین و نقش بسیج در حوزه پدافند غیرعامل"، چاپ اول، انتشارات بوستان حمید
- جلالی، غلامرضا (۱۳۹۰)، "پدافند غیرعامل و تهدیدات نوین"، تهران، بوستان نوین
- خادم قائمی، حمید؛ ساسانی، محسن؛ شمسانی، فتح...؛ عزیزی، علی، علوی وفا، سعید و میررفیع، سیدعلی (۱۳۹۴)، "ارائه طرح راهبردی دفاع غیرعامل کشور با تأکید بر تهدیدات تخصصی در حوزه‌های فرهنگ و اطلاع‌رسانی، سایبری، جنگ الکترونیک، اقتصاد، امنیت، زیستی، شهرسازی و صداوسیما"، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی
- دوستدار، رضا (۱۳۹۰)، "نقش و کارکرد نیروهای مسلح در تحقق امنیت ملی پایدار در چشم‌انداز ۱۴۰۴ (مطالعه موردی)"، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره سوم، سال چهارم، پاییز

- ربیعی، علی (۱۳۸۴)، "مطالعات امنیت ملی (مقدمه‌ای بر نظریه‌های امنیت ملی در جهان سوم)"، چاپ چهارم؛ تهران، مرکز انتشارات وزارت امور خارجه
- شاه‌محمدی، محمد (۱۳۹۳)، "دکترین پدافند غیرعامل جمهوری اسلامی ایران در برابر تهدیدات ناهمگون"، رساله دکتری، دانشگاه عالی دفاع ملی، دانشکده دفاع ملی
- صادقیان، سیدجلال (۱۳۸۲)، "درآمدی بر امنیت و گستره آن"، فصلنامه دانش انتظامی، سال پنجم، شماره ۱
- عصاریان، حسین (۱۳۸۷)، "هویت‌جویی جدید اجتماعی تهدیدی علیه امنیت کشورها"، فصلنامه علمی - پژوهشی نگرش راهبردی، مهر آبان ۱۳۸۷، سال نهم
- کلهر، رضا (۱۳۸۸)، "درآمدی بر امنیت انتظامی"، چاپ اول، تهران، سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا
- علیزاده، محمدجواد (۱۳۹۸)، "الگوی راهبردی امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران"، جلد اول، دانشگاه عالی دفاع ملی
- عابدینی، داود (۱۳۹۸)، "رساله طراحی الگوی آمایش امنیت عمومی جمهوری اسلامی ایران"، دانشگاه عالی دفاع ملی، دانشکده امنیت
- گروسی، امیر (۱۳۹۱)، "الگوی مدیریت راهبردی پدافند غیرعامل"، رساله دکتری، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده مدیریت و حسابداری
- مؤمنی، اسکندر (۱۳۹۵)، "مبانی و اصول امنیت عمومی"، دانشگاه علوم انتظامی امین
- مؤمنی، اسکندر (۱۳۹۱)، "راهبردهای ارتقای امنیت عمومی جمهوری اسلامی ایران در مقابل تهدیدات آمریکا"، دانشگاه عالی دفاع ملی
- میرحسینی، وحید (۱۳۹۹)، "طرح ارتقاء احساس عدالت قضایی در جهت افزایش امنیت جمهوری اسلامی ایران"، رساله دکتری، دانشگاه عالی دفاع ملی، دانشکده امنیت
- هندیانی، عبدا... (۱۳۹۱)، "شناخت تهدیدات علیه امنیت عمومی جمهوری اسلامی ایران ناشی از جرائم سازمان‌یافته"، رساله دکتری، دانشگاه عالی دفاع ملی